

УДК 72.01

Хараборська Ю. О.,*доцент, кан. арх. кафедри теорії архітектури КНУБА*

ylia.haraborska52@gmail.com

orcid.org/0000-0002-0308-1753

Сухаревський К. В.*аспірант кафедри теорії архітектури КНУБА*

archivisium@gmail.com

orcid.org/0000-0002-7367-1943

ПІДХОДИ ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація: в статті розглянуто підходи проектування сучасної архітектури в історичному середовищі. На основі зарубіжної теорії наведено наукові та навколонукові класифікації таких підходів та виділено основні критерії таких класифікацій.

Ключові слова: сучасна архітектура, історичне середовище, стиль, контекст, контекстуалізм.

Першу класифікацію підходів проектування *сучасної архітектури в історичному середовищі*, досить просту за структурою, знаходимо в роботі англійського критика Артура Едвардса «Гарні та погані манери в архітектурі» [1]. Він говорить, що на етапі проектування можна закласти відношення між існуючою архітектурою та новою. Такі відношення він поділяє на «грубі» та «ввічливі». Прикладом «грубих» відношень він називає проект музею Гуггенхайма в Більбао арх. Френка Гері, через те, що така «зіркова архітектура» переймає всю увагу від оточення на себе. У якості ще одного приклада «грубих» відношень можна привести будинок мистецтв в м. Грац в Австрії (рис.1). арх. Пітера Кука. Місцеві жителі називають його «дружній інопланетянин», через контраст біоморфної структури з історичним оточенням [2]. У якості зразка «ввічливих» відношень Едвардс наводить проект національного музею Данії в Гельсінгері архітектурного бюро BIG (рис.2). В цьому проекті архітектори вирішили скрити музей під землею, щоб зберегти перспективу на Кронбургський замок. Артур Едвардс наголошує, що вибір має залежати від оцінки вартості та ймовірного прибутку від проекту.

Наступну класифікацію дає теоретик архітектури Майкл Девіс. Девіс виділяє п'ять основних підходів: пастиш, традиціональний підхід, витончений підхід, сучасний підхід, гордовитий підхід [3]. В свою чергу Заваріхін виділяє три принципові види контекстуалізма: пасивний, компромісний, активний [4].

Пастиш, тобто імітація *стилю* (рис.3), передбачає високий рівень розуміння архітектури історичного періоду, через те, що кожний елемент має своє відповідне значення, тож легко допустити стильову помилку. Традиціональний підхід (рис.4), або вернакуляр, передбачає використання традиційних матеріалів та форм, дещо спрощених та адаптованих під сучасність. Витончений підхід – це, на думку Девіса, найбільш універсальним підхід, метою якого є максимальне збереження історичної забудови і тільки незначні зміни в бік сучасного. Сучасний підхід використовує сучасний дизайн, проте все рівно відноситься з повагою до історичного оточення. Як правило він передбачає наявність творчої ідеї, що заснована на історії. Підхід використовує традиційні матеріали сучасним способом, або навпаки, сучасні матеріали відтворюючи історичні форми. Гордовитий підхід передбачає створення певної напруги між новою та старою архітектурою, проте вимагає високої відповідальності та залучення місцевих органів влади та громади до проектування. Як правило, це «архітектура майбутнього», тому неминуче отримує змішані відгуки.

Наступною є класифікація О.О. Зайцева [5]. Автор виділяє 8 прийомів середовищної адаптації, на основі яких формуються відповідні принципи контекстуалізму. Поєднання таких принципів створює різновиди контекстуалізму. Композиційний контекстуалізм характеризується включенням нової будівлі в контекст насамперед на основі врахування основних засобів архітектурної композиції: горизонтальних і вертикальних членувань, ритмічних, метричних, масштабних і інших характеристик середовища. Історизуючий контекстуалізм передбачає включення нової будівлі в різночасно сформований архітектурний ансамбль на основі не тільки композиційного, а й стилістичного підпорядкування історичному середовищу. При цьому зодчий може використовувати методи прямого запозичення, копіювання та цитування окремих форм і стильових елементів з першоджерел (з історії архітектури) для досягнення стилістичної єдності. Стилізаційний *контекстуалізм* (рис.5) передбачає, що нову будівлю підпорядковано історичному середовищу композиційно і частково на рівні стилістики, але при цьому архітектор застосовує метод стилізації (авторської інтерпретації стильових рис) при прагненні поєднати історію і сучасність. Регіональний (традиційний) контекстуалізм (рис.6) – коли архітектура нової будівлі враховує традиції конкретного місця для досягнення єдності з історичним середовищем, по при цьому допускає з'єднання традицій і новаторства, використовуються прийоми композиційної, декоративної, колористичної, образно-символічної і асоціативної адаптації. Орнаментально-декоративний – коли нова будівля в умовах реконструкції вписується в історичне оточення з застосуванням

сучасної архітектурної пластики дрібних форм, деталей, орнаментики, що викликає асоціації з темами регіонального декору, наприклад, використання орнаментальних ґрат з урахуванням національних мотивів, сучасних музичних тематичних панно, характерних для оточення. Структурно-морфологічний – коли нова будівля демонструє новий підхід до формоутворення, в основі якого лежать композиційні та морфологічні варіації, свого роду гра з об'ємами і формами, характерними для навколишньої забудови, їх модифікація, а часом і трансформація для створення виразної комунікативно-художньої системи архітектури. Контекстуалізм образно-символічний (рис.7) – коли нова будівля взаємодіє із середовищем не тільки на рівні композиції, а й на рівні символів, знаків, асоціацій і образних характеристик; коли нова будівля, володіючи індивідуальним образним рішенням (відповідно до задуму автора), передає образ і «дух» конкретного місця. Контекстуалізм типологічний – коли нова будівля в історичному середовищі вбудовується в існуючий типологічний ряд з близькими функціями і планувальною структурою, і при цьому органічно вписується в навколишнє середовище композиційно. Контекстуалізм архітектурно-тектонічний – коли нова будівля враховує особливості як композиційної, так і художньо-тектонічної побудови конструктивної системи навколишньої забудови, демонструючи сучасні можливості будівельного виробництва.

Крім того, розрізняють принципи поєднання нової будівлі з історичною забудовою [6]. До першого принципу належить симбіоз старої і нової будівлі. Сучасна будівля за рахунок загальних композиційних прийомів, матеріалів, форми доповнює і створює єдиний архітектурний ансамбль з історичною забудовою. Другим є принцип підпорядкування (рис.5), коли історична забудова є домінуючою по відношенню до сучасного будинку. Подібна концепція досягається за рахунок простоти форми і кольору нової споруди, яка «розчиняється» в просторі, віддаючи пріоритет історичній будівлі. Третій принцип – це делікатне розміщення в історичній забудові. В даному випадку архітектурна цілісність досягається за рахунок доповнення історичної забудови за ритмом і масами. Останній принцип – контраст. Нова будівля протиставляється історичній забудові шляхом використання сучасних матеріалів і вибору архітектурної форми, контрастної по відношенню до оточуючих будівель. Крім того, актуальною є класифікація за розміщенням нової частини. Будівля може розміщуватись як надбудова (рис.8), прибудова, фонові забудова, в ряду історичної забудови або в історичному ансамблі.

Рис.1. Будинок мистецтв в м. Грац, Австрія.
Арх. П. Кук.2003.

Рис.2. Національний музей Данії в Гельсінгері. BIG.2013.

Рис.3.Ріверсайд, Лондон. Арх. Джон Квінлан
Террі. 1987.

Рис.4. Готель "Radisson", Буковель. Yunakov
architects. 2012.

Рис.5. Нова будівля парламенту в Лондоні.
Арх. М.Хопкінс. 2010.

Рис.6. Дерев'яний будинок в м. Логатек,
Словенія. Decleva Gregoric. 2016.

Рис.7. Ельбська філармонія в Гамбурзі.
Herzog & de Meuron Architekten, 2017.

Рис.8.Оперний театр в Ліоні. Арх. Жан
Нувель. 1993.

Бібліографічний список

1. Arthur Trystan Edwards. Good & bad manners in architecture. J. Tiranti ltd., 1944. 176 p.
2. Susan Macdonald. Contemporary architecture in historic urban environments. Conservation perspectives. The Getty Conservation Institute. 2011.
3. Michael Davies. Design in the Historic Environment. The Building Conservation Directory. 2003.
4. Заварихин С.П. Контекстуализм как понятие и категория архитектуроведения [Текст] / С.П. Заварихин // Вестник гражданских инженеров: науч.-техн. журн. - 2012. - № 1. - С. 19-22: ил. - ISSN 1999-5571.
5. Контекстуализм как стилистическое течение в архитектуре конца XX - начала XXI вв.: диссертация ... кандидата архитектуры: 05.23.20 / Зайцев Алексей Александрович; [Место защиты: Нижегород. гос. архитектур.-строит. ун-т]. - Нижний Новгород, 2013. - 175 с. + Прил.(66 с.: ил.).
6. Ильяненко Ю.А., Пантелеев О.А., Сидоренко С.И. Современная архитектура в исторической застройке. // Архіорі. серия: естественные и технические науки : электр. научн. журн. – 2017. - №1. - ISSN 2309-916X.

Аннотация

Сухаревский К.В. аспирант; Хараборская Ю.О. доцент кафедры теории архитектуры Киевского национального университета строительства и архитектуры.

Подходы проектирования современной архитектуры в исторической среде.

В статье рассмотрены подходы проектирования современной архитектуры в исторической среде. На основе зарубежной теории приведены научные и околонучные классификации таких подходов и выделены основные критерии таких классификаций.

Ключевые слова: современная архитектура, историческая среда, стиль, контекст, контекстуализм.

Annotation

Sukharevskiy K.V. postgraduate, Haraborska Y.O. associate professor of the architecture theory department Kyiv National University of Construction and Architecture.

Approaches for design of contemporary architecture in historic environment.

The approaches to designing modern architecture in the historical environment are considered in the article. On the basis of the foreign theory scientific and near-scientific classifications of such approaches are given and the main criteria of such classifications are outlined.

Key words: modern architecture, historic environment, style, context, contextualism.